

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАТИКИ, МАТЕМАТИКИ ТА ЕКОНОМІКИ

Кафедра інформатики і кібернетики

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	Основи авторського права <i>Вибірковий</i>
Ступінь освіти	Бакалавр, Магістр
Освітня програма	Всі ОП університету
Рік викладання / Семестр	2024 - 2025 / <i>парний семестр</i>
Викладач	Чорна А.В.
Профайл викладача	http://inf.mdpu.org.ua/2017/10/25/chorna-alona-vitalii vna/
Контактний тел.	+380962798686
E-mail:	chornaa@mdpu.org.ua
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=354
Консультації	Консультації: згідно графіку роботи кафедри інформатики і кібернетики через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б. Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Навчальна дисципліна «Основи авторського права» з циклу вибіркових компонентів здобувачів вищої освіти за освітньою програмою Професійна освіта. Комп'ютерні технології, Середня освіта. Інформатика, Комп'ютерні науки передбачає формування у здобувачів поглиблених знань, умінь і навичок для розуміння та захисту авторських прав у світі цифрових технологій, здійснює підготовку майбутніх фахівців до викликів, пов'язаних із забезпеченням прав інтелектуальної власності у сфері комп'ютерних інновацій.

Основою вивчення дисципліни є надання здобувачам систематизованих відомостей про правову освіту в сфері ІТ технологій, особливостей законодавчої бази, захисту інтелектуальної власності, ліцензуванні та передачі прав для успішної роботи.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета вивчення дисципліни — сформувати у студентів знання про найбільш важливі положення авторського права і суміжних прав, патентного права, засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту і вироблених ними товарів та їх ролі в системі інтелектуальної власності,

формування у студентів комплексу знань про правову охорону об'єктів інтелектуальної власності та встановлення форм і способів їх використання, дати уявлення студентам про аспекти, зміст та особливості правового регулювання інтелектуальної власності.

Завданнями курсу є одержання студентами теоретичних знань та практичних навиків щодо видів інтелектуальної власності; володіння знаннями про авторські та суміжні права; оформлення патенту, охорона комерційної таємниці; володіти поняттями міжнародно-правової охорони ІВ, особливостями охорони нових технологічних об'єктів.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування дисципліною:

К 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

К 03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

К 08. Здатність працювати в команді.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПР 01. Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів.

ПР 02. Володіти інформацією чинних нормативно-правових документів, законодавства, галузевих стандартів професійної діяльності в установах, на виробництвах, організаціях галузі/сфери (відповідно до спеціалізації).

ПР 21. Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.

5. ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	Загальна кількість	Лекції	Лабораторні заняття	Самостійна робота
Кількість годин	120 годин	40 годин	20 годин	60 годин

6. ПОЛІТИКА

Політика навчання через дослідження:

□ Курс є складовою освітньо-професійної програми, тому усі його складові розглядаються у контексті відповідності наукових інтересів бакалаврів.

Політика академічної поведінки та етики:

□ Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;

□ Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;

□ Вчасно та самостійно виконувати контрольно-модульні завдання.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

7. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

7.1 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінок	Термін виконання
Блок 1. Загальні положення про інтелектуальну власність.						
12	Тема 1. Інтелектуальна власність в Україні.	Лекція (4 год.), лабораторна робота (2 год.), самостійна робота (6 год.)	1-10	Опитування перевірка виконання завдань	5	впродовж восьмого навчального семестру (перший періодичний контроль)
12	Тема 2. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності.	Лекція (4 год.), лабораторна робота (2 год.), самостійна робота (6 год.)	1-10	Опитування перевірка виконання завдань	5	впродовж восьмого навчального семестру (перший періодичний контроль)
12	Тема 3. Охорона авторського права і суміжних прав.	Лекція (4 год.), лабораторна робота (2 год.), самостійна робота (6 год.)	1-10	Опитування перевірка виконання завдань	5	впродовж восьмого навчального семестру (перший періодичний контроль)
12	Тема 4. Охорона патентного права.	Лекція (4 год.), лабораторна робота (2 год.),	1-10	Опитування перевірка виконання завдань	5	впродовж восьмого навчального семестру (перший

		самостійна робота (6 год.)				періодичний контроль)
12	Тема 5. Правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обігу, товарів і послуг.	Лекція (4 год.), лабораторна робота (2 год.), самостійна робота (6 год.)	1-10	Опитуванн я перевірка виконання завдань	5	впродовж восьмого навчального семестру (перший періодичний контроль)
Блок 2. Право промислової власності.						
12	Тема 6. Охорона комерційної таємниці (ноу-хау).	Лекція (4 год.), лабораторна робота (2 год.), самостійна робота (6 год.)	1-10	Опитуванн я перевірка виконання завдань	5	впродовж восьмого навчального семестру (другий періодичний контроль)
12	Тема 7. Охорона комерційної таємниці.	Лекція (4 год.), лабораторна робота (2 год.), самостійна робота (6 год.)	1-10	Опитуванн я перевірка виконання завдань	5	впродовж восьмого навчального семестру (другий періодичний контроль)
12	Тема 8. Міжнародно-правов а охорона права інтелектуальної власності.	Лекція (4 год.), лабораторна робота (2 год.), самостійна робота (6 год.)	1-10	Опитуванн я перевірка виконання завдань	5	впродовж восьмого навчального семестру (другий періодичний контроль)
14	Тема 9. Захист права інтелектуальної власності.	Лекція (4 год.), лабораторна робота (4 год.), самостійна робота (6 год.)	1-10	Опитуванн я перевірка виконання завдань	5	впродовж восьмого навчального семестру (другий періодичний контроль)
10	Тема 10. Охорона нових технологічних об'єктів.	Лекція (4 год.), самостійна робота (6 год.)	1-10	Опитуванн я перевірка виконання завдань	5	впродовж восьмого навчального семестру (другий періодичний контроль)

7.2. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Теми лекцій та питання, що вивчаються
Тема 1. Інтелектуальна власність в Україні. 1. Поняття і види інтелектуальної власності за законодавством України. 2. Зміст права інтелектуальної власності. 3. Види права інтелектуальної власності.
Тема 2. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності. 1. Об'єкти права інтелектуальної власності. 2. Об'єкти промислової власності, засобів індивідуалізації учасників цивільного обігу, товарів і послуг, селекційних досягнень та науково-технічної інформації. 3. Суб'єкти права інтелектуальної власності. 4. Права та обов'язки суб'єктів інтелектуальної власності.
Тема 3. Охорона авторського права і суміжних прав. 1. Загальна характеристика Закону України «Про авторське право і суміжні права». 2. Критичний аналіз Закону України «Про авторське право і суміжні права».
Тема 4. Охорона патентного права. 1. Загальна характеристика патентного права та його джерел. <i>Об'єкти патентного права.</i> <i>Суб'єкти патентних правовідносин.</i> 2. Патент та порядок його отримання. <i>Патентна форма охорони прав на винаходи, корисні моделі та промислові зразки.</i> <i>Патент: поняття, види та межі чинності. Право на патент та його суб'єкти.</i>
Тема 5. Правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обігу, товарів і послуг. Загальна характеристика інституту правових засобів індивідуалізації товарів, послуг та учасників цивільного обігу. 2. Право інтелектуальної власності на комерційне (фірмове) найменування. 3. Право інтелектуальної власності на торгівельну марку (знак для товарів і послуг).
Тема 6. Охорона комерційної таємниці (ноу-хау). 1.Правова охорона секретів виробництва в Україні. 2. Правова охорона ноу-хау в США 3. Ліцензійне використання секретів виробництва. 4. Охорона секретів виробництва й антимонопольне законодавство в ЄС.
Тема 7. Охорона комерційної таємниці. 1. Правова охорона секретів виробництва в Україні. 2. Правова охорона ноу-хау в США 3. Ліцензійне використання секретів виробництва.
Тема 8. Міжнародно-правова охорона права інтелектуальної власності. 1. Загальні положення міжнародно-правової охорони прав інтелектуальної власності. 2. Міжнародно-правова охорона авторського права і суміжних прав. 3. Міжнародно-правова охорона об'єктів промислової власності.
Тема 9. Захист права інтелектуальної власності. 1. Характеристика правових способів захисту авторських прав.

2.	Цивільно-правовий захист авторського права.
3.	Кримінально-правовий захист авторського права.
4.	Захист прав авторів у мережі Інтернет.
Тема 10. Охорона нових технологічних об'єктів.	
1.	Правова охорона комп'ютерних програм та баз даних.
2.	Правова охорона біотехнологій.
3.	Правова охорона інтегральних мікросхем.
4.	Правова охорона цифрових систем поширення.

7.3. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ)

Теми практичних занять
Ознайомлення з основними засадами патентознавства Промислова власність як частина інтелектуальної власності; Об'єкти інтелектуальної власності Придбання знань у сфері інтелектуальної власності. Уміння розрізнити об'єкти інтелектуальної власності. Знати права та обов'язки винахідника, автора винаходу.
Правила складання і подання заявки на винахід (корисну модель) Закріплення в студента навичок роботи з нормативно-правовими документами і патентною документацією, а також вміння оформлювати заявку на винахід або корисну модель
Технологія пошуку патентної документації з використанням ресурсів internet Набуття умінь орієнтуватися в потоці патентної інформації, що відкриває додаткові можливості для спеціалістів організацій, які беруть участь у створенні та освоєнні нової техніки та технологій.
Види ліцензій і ліцензійних договорів Придбання знань у сфері ліцензування інтелектуальної власності. Уміння складати та використовувати договори на використання ліцензії інтелектуальної власності, авторського права.
Законодавство України в галузі охорони прав на винаходи
Поглиблення, закріплення і конкретизацію знань, отриманих на лекціях і в процесі самостійної роботи: – формування практичних умінь і навичок, необхідних в майбутній професійній діяльності; – розвиток умінь спостерігати та пояснювати явища, що вивчаються; – розвиток самостійності
Цивільно-правове регулювання відносин, пов'язаних із творчою діяльністю. 1. Поняття творчої діяльності та інтелектуальної власності 2. Види інтелектуальної власності 3. Проблеми захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні. 4. Авторське право, право промислової власності та право на засоби індивідуалізації: спільне і відмінності. 5. Інфраструктура у сфері охорони інтелектуальної власності.

Авторське право і суміжні права.
Право на засоби індивідуалізації учасників цивільного обігу, товарів, послуг.

7.4 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання
Тема 1. Інтелектуальна власність в Україні: Правова база інтелектуальної власності в Україні. Основні принципи охорони права інтелектуальної власності. Види інтелектуальної власності в Україні. Вплив глобалізації на права інтелектуальної власності в Україні.
Тема 2. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності: Особливості правового захисту інтелектуальних об'єктів. Права та обов'язки суб'єктів права інтелектуальної власності. Процедури реєстрації прав на інтелектуальну власність. Захист власницьких прав у випадку порушень.
Тема 3. Охорона авторського права і суміжних прав: Процедури ліцензування та використання авторських та суміжних прав. Охорона авторського права в цифровому середовищі. Судовий захист авторських прав та суміжних прав. Міжнародні угоди та конвенції, що регулюють авторське право.
Тема 4. Охорона патентного права: Правовий захист патентного права та порушення. Міжнародна охорона патентного права. Особливості патентного права у сфері нових технологій. Важливість патентів для інновацій та конкурентоспроможності.
Тема 5. Правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обігу, товарів і послуг: Захист права на товарні знаки. Роль брендів у сучасному бізнесі. Авторські та патентні права на дизайн та індивідуальні елементи товарів. Захист власницьких прав у випадку підробки та обману споживачів.
Тема 6. Охорона комерційної таємниці (ноу-хау): Угоди про нерозголошення (NDA) та їх роль. Судовий захист права на комерційну таємницю.

Правові аспекти обмеження конкуренції на ринку через ноу-хау. Міжнародний аспект охорони комерційної таємниці.
Тема 7. Охорона комерційної таємниці: Важливість дотримання конфіденційності для бізнесу та його конкурентоспроможності. Судовий захист права на комерційну таємницю та відшкодування збитків у разі її розголошення. Особливості ведення бізнесу з огляду на конфіденційність інформації. Міжнародні стандарти та угоди, які стосуються комерційної таємниці.
Тема 8. Міжнародно-правова охорона права інтелектуальної власності: Економічні та торговельні аспекти міжнародного права інтелектуальної власності. Приклади важливих міжнародних документів, що регулюють авторське право та патентне право. Питання взаємодії міжнародного та національного права інтелектуальної власності. Порядок вирішення міжнародних спорів у сфері інтелектуальної власності. Перспективи міжнародного співробітництва у галузі інтелектуальної власності.
Тема 9. Захист права інтелектуальної власності: Судовий та позасудовий захист права інтелектуальної власності. Процедури врегулювання спорів щодо прав інтелектуальної власності. Методи запобігання порушенням права інтелектуальної власності. Міжнародний аспект захисту права інтелектуальної власності. Приклади успішного захисту права інтелектуальної власності в різних сферах.
Тема 10. Охорона нових технологічних об'єктів: Виклики та можливості захисту права інтелектуальної власності в інформаційній епоху. Захист даних та програмного забезпечення. Правовий захист винаходів у галузі штучного інтелекту та біотехнологій. Важливість інновацій та нових технологій для сучасного суспільства та бізнесу.

8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» (протокол №5 від 24.10.2019) <https://drive.google.com/file/d/1BDRNtAJupqmHkldtICJTkVL-LNTIjWRX/view>.

Стандартизовані (автоматизовані) тести; презентація результатів виконаних завдань та досліджень у ході лабораторної роботи, практична перевірка звітів і роботи під час лабораторних занять (захист звіту), презентація, творчий проєкт; поточний контроль, модульний контроль, підсумковий семестровий контроль

Методи навчання. Студентсько-центроване навчання. Професійно-орієнтоване навчання, індивідуально-творчий підхід. Очний (*offline*) у вигляді лекційних та семінарських занять. Змішаний (*blended*) через систему Центру освітніх дистанційних технологій МДПУ імені Б.Хмельницького, Zoom, Інтернет. Усі складові курсу розглядаються у контексті відповідності

наукових інтересів бакалаврів. Словесні методи (бесіди та дискусії); наочні методи (ілюстрування, демонстрування та самостійне спостереження); лабораторні роботи; репродуктивні методи; проблемно-пошукові методи; методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи стимулювання творчої активності; Інтерактивні методи (консультації через сайт-курс, дебати і дискусії); частково пошукові методи (диспут, самостійна робота) та дослідні методи (проектування); ігрові методи.

9. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Загальна система оцінювання курсу	За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролі (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність студента на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності студента на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) студентом отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів). Студент має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки. Якщо підсумковим контролем вивчення дисципліни є диференційований або недиференційований залік, то набраних таким чином 60 і більше балів достатньо для його зарахування. Якщо підсумковим контролем є екзамен, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду). Загальний рейтинг з дисципліни (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл. $ЗР = (ПО + Е) / 2$
Лабораторні заняття	«5» – студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями. «4» – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу,

	аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями. «3» – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків. «2» – студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки. «1» – студент виконав менше половини завдання лабораторної роботи або не виконав зовсім; під час усних відповідей не розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. Не відповідає на елементарні питання.
Періодичний контроль знань і вмінь студентів	60 балів За кожний ПМК максимум 30 балів: 30 тестових питань, 1 питання оцінюється в 1 бал (за принципом вірна відповідь – 1 бал, не вірна – 0).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Бондаренко С.В. Авторське право та суміжні права. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2008. –

288 с.

2. Гапотій В.Д., Солоненко А.М. Захист права інтелектуальної власності в Україні: навч. посіб. / В.Д. Гапотій, А.М. Солоненко. -2-ге вид., перероб. і доп. – Мелітополь: МДПУ, 2016. – 378 с.
3. Фордзюн Ю.І., Кабацій В.М. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник. К.: Кондор-Видавництво, 2015.- 208 с.
4. Жаров В.О. Інтелектуальна власність в Україні: правові аспекти набуття, здійснення та захисту прав: моногр. / В.О. Жаров. – К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2000. – 188 с.
5. Цибульов П.М. Основи інтелектуальної власності: навч. посіб. / П.М. Цибульов. – К.: Інститут інтелектуальної власності і права, 2003. – 172 с.

Допоміжна

6. Афанасьєва К.О. Авторське право: Практ. посібник. – К.: Атака, 2006. – 222 с.
7. Дахно І.І. Право інтелектуальної власності: Навч. посіб. – Вид. 2-ге, перероблене і доповнене. –К.: Центр Навчальної Літератури 2006. – 278 с.
8. Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. Право інтелектуальної власності. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.
9. Кузнецов Ю.М. Патентознавство та авторське право: Підручник. 2-ге видання. Перероблене і доповнене – К.: Кондор, 2009. – 446 с.
10. Приступенко Т. Правові засади функціонування сучасних засобів масової комунікації: Навчальний посібник - К.: Інститут журналістики, 2004. – 375 с.

Нормативно-правові акти

1. Бернська конвенція про охорону літературних та художніх творів // Судова практика. Захист прав інтелектуальної власності. – К., 2004. – С. 12-52.
2. Всесвітня конвенція про авторське право. // Судова практика. Захист прав інтелектуальної власності. – К., 2004. – С. 53-64.
3. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право. // Судова практика. Захист прав інтелектуальної власності. К., 2004. - С. 65 -74.
4. Закон України „Основи законодавства України про культуру” від 12 лютого 1992 р. № 2117 – XII.// Відомості Верховної Ради України (далі -ВВРУ). – 1992. - №21. – Ст.294.
5. Закон України „Про видавничу справу” від 5 червня 1997 р. № 318/97 – ВР.// Голос України. – 1997. – 22 липня.
6. Закон України „Про власність” від 7 лютого 1991 р. № 697 – XII із змінами 1992 – 2002 рр. // ВВРУ. – 1991. -№20. – С.523-537.
7. Закон України „Про авторське право і суміжні права” від 23 грудня 1993 року. (у редакції від 11 липня 2001 р.; зі змінами від 22 травня 2003 р. і 20 грудня 2003 р.) // ВВРУ. – 2001, 2002, 2003. - №43, 35, 13.
8. Закон України „Про внесення змін і доповнень до Закону України „Про рекламу” від 29 листопада 2002 р. № 2476 // Урядовий кур’єр. 2003. – 24 вересня.
9. Закон України „Про внесення змін і доповнень до Закону України „Про телебачення і радіомовлення” від 22 жовтня 1997 р. № 595/97-ВР// Голос України. – 1997. – 14 листопада.
10. Закон України „Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні” від 16 листопада 1992 р. № 2782-XII // Голос України. – 1992. – 8 грудня.
11. Закон України „Про електронний цифровий підпис” від 22 травня 2003 р. №852 – IV // ВВРУ. – 2003. - №36.
12. Закон України „Про інформацію” від 2 жовтня 1992 р. №2657 – XII// Голос України. – 1992. – 13 листопада.

13. Закон України „Про інформаційні агентства” від 28 лютого 1995 р. №74/95-ВР //ВВРУ. – 1995. - №13
14. Закон України „Про кінематографію” від 13 січня 1998 р. №9/98-ВР (і редакції від 15 травня 2003 р.) //ВВРУ. – 1998. -№22.
15. Закон України „Про ратифікацію угоди про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав” від 27 січня 1995 р. №34/95 //ВВРУ. -1995. - №5.
16. Конституція України: офіційне видання. –К., 2006. 17. Кримінальний кодекс України від 5 травня 2001 р. №2341-III: Офіційний текст (станом на 1 червня 2006 р.). – К., 2006.
17. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій ефірного мовлення // Судова практика. Захист прав інтелектуальної власності. – К., 2004. – С. 75-83.
18. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. №435-IV: Офіційне видання. – К., 2004.
19. Постанова Вищого Арбітражного Суду України „Про питання захисту авторських прав в Інтернеті” від 5 червня 2000 р. №04-1/5-7/82// Вісник господарського судочинства. – 2001. - №2.
20. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об’єктів авторського права і суміжних прав” від 18 січня 2003 р. №72// Офіційний вісник України. – 2003. -№4.
21. Постанова Кабінету Міністрів України „Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір” від 27 грудня 2001 р. №1756 // Офіційний вісник. -2001. - №52.
22. Постанова Кабінету Міністрів України „Порядок державної реєстрації авторського права і договорів, що стосуються авторського права на твір” від 27 грудня 2001 року № 1756// Право інтелектуальної власності в Україні. Авторське право. – 2004 р. – випуск 10, стор.111 – 117.
23. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження розміру винагороди (роялті) за використання опублікованих з комерційною метою фонограм і відеограм та порядок її виплати” від 18 січня 2003 р. №71 // Офіційний вісник України. – 2003 р. -№4.